

RESTAURAREA BUSTULUI ȘI SOCLULUI STATUII LUI MIHAI EMINESCU DE LA MĂNĂSTIREA PUTNA

Dan FĂRTĂIȘ*

Cuvinte cheie: *Mănăstirea Putna, restaurare, conservare*

Keywords: *Putna Monastery, restoration, conservation*

Abstract

In 1870 it fulfilled four hundred years of building up the resting place of Stephen the Great - Putna Monastery. In honor of this moment and the national poet Mihai Eminescu initiative with student circle "Arboroasa" it was decided a monument in memory of the first student congress. Finalizing this monument was completed in 1926 by contributing artist Oscar Han.

Over time, the monument was affected due to weather and raised numerous issues related to the restoration and preservation.

I. Istoric

În anul 1870 se împlineau patru sute de ani de la zidirea lăcașului de veci a lui Ștefan cel Mare. Din inițiativa unui comitet studentesc condus de Ion Slavici și Mihai Eminescu s-a redactat Apelul Comitetului pentru organizarea serbării de la Putna trimis la 4 martie studenților Facultății de Teologie din Blaj. Purtând frumoasa grafie a lui Eminescu, apelul se remarcă prin conținutul lui din care se degajă în primul rând ideile de libertate, unitate și independență. Semnificativ este finalul apelului: „În trecut ni s-a impus o istorie, în viitor să ne-o facem noi.”

Din anumite motive serbarea a avut loc un an mai târziu, în 1871.

Pictorul Epaminonda Bucevschi a făcut planul de ornare, iar pentru realizarea lui au sosit tineri de pretutindeni.

În dimineața zilei de 27 august 1871 s-a deschis festivitatea comemorării cu discursul lui Slavici, urmat de cel al maiorului Boteanu, de studentul A.D. Xenopol. Taraful celor treizeci de lăutari a cântat marșul lui Mihai Viteazul.

A doua zi, în împrejurimile Putnei, s-a încins o horă mare la care a cântat și elevul din clasa a VIII-a de liceu, Ciprian Porumbescu. Vădit emoționat, tânărul a exclamat în brațele tatălui său: „Tată, am cântat astăzi, Daciei întregi”. A fost singura dată când cei doi s-au întâlnit în viața lor.

Tot din inițiativa lui Mihai Eminescu și a cercului studentesc „Arboroasa” s-a hotărât ridicarea unui monument în amintirea primului congres studentesc.

Din păcate, realizarea lui s-a făcut abia în 1926 când „Asociația Arta Română”, turnătorii București și cu contribuția artistului plastic Oscar Han au realizat acest monument. El este compus dintr-un bust al poetului, turnat în bronz, și care poartă semnătura autorului, anul în care a fost turnat, un soclu din piatră realizat de meșterul Carol Moscaliuc din Cernăuți și scări realizate din același material.

* Expert restaurator, Complexul Muzeal „Bucovina”, Suceava

II. Stare de conservare

Bustul este turnat din bronz de exterior și are o patină ce se păstrează în bune condiții. În interior este gol și are o înălțime de 107 cm. și o lățime de 70 cm. În partea dreaptă, la baza bustului este inscripționat numele Asociației „Arta Română” și al Turnătoriei București și anul 1926.

În momentul investigării bustului am constatat că în zona umărului drept are o fisură de aproximativ 50 cm. Acest lucru s-a produs în timpul mutării statuii de pe vechiul amplasament, când bronzul a cedat. De asemenea, partea din față are o fisură de aproximativ 10 cm. datorată unor tensionări în timpul mutării. În partea stângă, tot la bază, se află semnătura autorului și aurul în care a fost turnat.

Starea de conservare a soclului ridică cele mai mari probleme. Din cauza apei pluviale ce a pătruns prin fisuri în interiorul bustului, pe toată partea superioară a soclului au apărut pete mari, verzi, de produși secundari. Tot din cauza apei pluviale și a fenomenului de îngheț-dezgheț, a apărut fenomenul de clivare (măcinare) ce poate fi observat pe trei din cele patru fețe ale soclului. Acestea au dimensiuni de 125 cm. x 75 cm. și o suprafață plană în care sunt încastate plăci din marmură cu înscris.

La baza soclului, în partea stângă, poate fi citit numele autorului, un meșter din Cernăuți, pe nume Carol Moscaliuc. Partea din față a soclului, mai precis, la bază se află o carte realizată din marmură pe care sunt gravate versuri din poezia „La steaua” și din „Bucovina mea”.

<i>„Icoana stelei ce-a murit</i>	<i>Astfel totdeauna când</i>
<i>Încet pe cer se suie</i>	<i>gândesc la tine</i>
<i>Era pe când nu s-a zărit,</i>	<i>Sufletul mi-apasă nouri de</i>
<i>Azi o vedem și nu e”</i>	<i>suspine</i>
<i>„La steaua”, strofa a III-a</i>	<i>Bucovina mea!</i>

Marmura din care a fost confecționată cartea este de o calitate medie, a fost lovită în timp și lichenii au lăsat caverne pe suprafața ei.

Pe spatele soclului se află o placă de 80x72cm. pe care sunt înscrise următoarele:

„În amintirea primului congres studentesc și a primei serbări a românilor de pretutindeni ce a avut loc în anul 1871 la mormântul marelui „Ștefan Vodă”, prin îndemnul lui Mihai Eminescu, ridicatu-sa acest monument din inițiativa și stăruința cercului studentesc „Arboroasa”.

Din cauza apei pluviale și a fenomenului de îngheț-dezgheț culoarea literelor s-a șters. Placa din marmură s-a pătat cu verde provenit din bronz.

Am lăsat la urmă placa centrală cu versurile:

*„Ce-ți doresc eu ție
dulce Românie
La trecutu-ți mare
mare viitor!”*

Și aici înscrisul s-a deteriorat din cauza apei pluviale. Căutând poze mai vechi și alte documente, am găsit în unul din depozitele mănăstirii o placă de aceleași

dimensiuni, dar cu alte versuri care a stat pe soclu până în anul 1947. Versurile fac parte din poezia „Doina” care a fost interzisă mulți ani în România.

*„Cine-a ndrăgît străinii
Mânca-i-ar inima căinii
Mânca-i-ar casa pustia
Și neamul nemernicia”*

Am încercat să-i conving pe proprietari să repunem placa pe soclu, nu au fost de acord, dar nici nu vor să fie publicată.

Scările cu depuneri de fum din cauza lumânărilor depuse, atac de mușchi. licheni și verdeța zidurilor.

III. Restaurare

Pentru a opri pătrunderea apei pluviale în interiorul bustului, fisurile au fost curățate pe toată lungimea lor și au fost plombate cu rășină UHUT 300 endfest-24 ore în care a fost inclusă culoare pentru estomparea luciului caracteristic.

O altă operație a fost aceea de spălare cu detergent neionic Super 100 pentru înlăturarea depunerilor de praf, dar și a excrementelor de pasăre.

Patina a fost menajată deoarece se prezintă bine.

Așa cum am mai afirmat, problemele cele mai mari au fost la soclu. Materialul litic ales a fost o gresie calcaroasă, nu prea rezistentă, care a cedat la fenomenul de îngheț-dezghet.

O primă măsură pe care am luat-o a fost aceea de înlăturare a zonelor măcinate cu ajutorul șpaclurilor, după care am trecut la finisarea ei cu pensoane din fibră de sticlă pentru închiderea porilor pietrei. În timpul acestei operații o parte din petele verzi au fost înlăturate, îmbunătățind vizibil aspectul cromatic al pietrei.

În zonele mai profund afectate am folosit o soluție de 12% acid citric aplicat cu comprese, după ce în prealabil piatra a fost îmbibată cu apă distilată. Pe unele porțiuni petele s-au estompat, dar au mai rămas zone cu produși secundari.

După ce piatra s-a uscat, zonele cu lipsuri au fost pensulate cu amorsă pentru a se putea aplica un chit din praf de piatră, ciment alb și nisip. Finisarea s-a făcut cu hârtie abrazivă fină și întreg soclul a fost spălat pentru a se înlătura depunerile de praf provenite de la finisare.

O altă operație a fost aceea de impregnare prin pulverizare cu Estel 1000 pentru întărirea legăturilor fizico mecanice ale pietrei din soclu.

După ce rășina s-a uscat, întreg soclul a fost șlefuit cu un abraziv fin (400) pentru ca porii pietrei să se închidă mai mult și să nu mai permită pătrunderea apei în soclu. Menționez că această rășină nu face luciu prin pulverizare și nu schimbă culoarea pietrei.

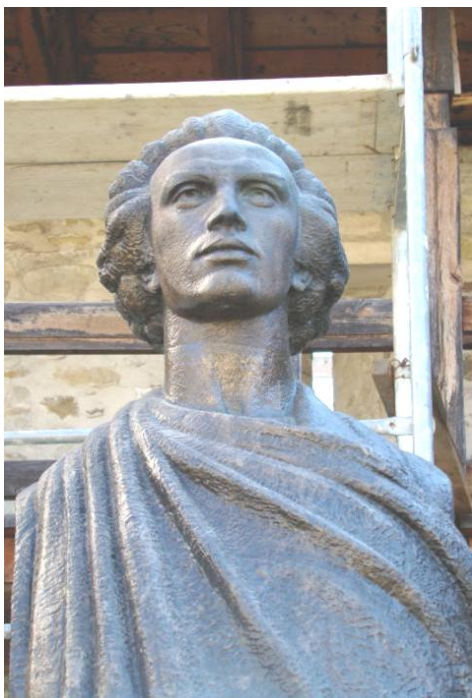
Refacerea înscrisului s-a făcut cu penson fin și culoare neagră, așa cum a fost inițial, după care a fost protejat tot prin pulverizare cu Estel 1000.

Atacul biologic a fost stopat cu biocid de tipul Biotin-R în concentrație de 4% dizolvat în white spirit.

Scările au fost curățate la final prin operațiunea de bugiardare, evitându-se astfel și alunecările din perioada toamnă-iarnă. Întreaga lucrare a durat 23 de zile și a fost necesară amplasarea unei schele.



Aspecte ale deteriorărilor întâlnite la
lucrare și la soclul monumentului



Fisură în zona centrală a lucrării
remediată și monumentul după restaurare